

1781, 1
LXX
27

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA
DE
FINIBVS REGVNDIS

QVAM

SVB AVSPICIIS DIVINIS

ANNVENTE ILLVSTRI ICTORVM ORDINE
IN ALMA ET PERANTIQA HIERANA
PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CAPESSENDIS

V. KALEND. IVN. ANNI CIOIOCCCLXXXI.

HORIS LOCOQVE CONSVETIS

PVBLICE DEFENDET

M. ADAM. FRID. CHRISTIAN. REINHARD

I. V. ET PHILOSOPH. PROF. PVBL. ACAD. ELECT. SCIENT. VTILIVM
SOCIVS, AERARIHQVE ELECTORALIS CIVILIS,
QVOD ERFVRTI EST, CVRATOR.

ERFORDIAE

LITERIS NONNIANIS, AC, A TYP.

INSTITUTIONES IURIS CIVILIS

DE

FINIBUS REGNI
CAROLI THEODORICI

ANNO DOMINI
MDCCLXXII

PRO SUMMIS IN UTROQUE IURE HONORIBUS
DE

LOUISI SEPTIMI
HOMINIS LOCUS CONSTITUIT

FRANCISCA
M. ADAM. ERIC. CHRISTIAN. REINHARD.
I. V. ET ALIIS. PRAEF. ACADEMIAE. SCIENT. VITIM.
RECTOR. ACADEMIAE. SCIENT. VITIM.
PROFESSOR. IURIS. CIVILIS.

DOMINO CAROLI THEODORICO
INSTITUTIONES IURIS CIVILIS

REVERENDISSIMO AC ILLVSTRISSIMO
DOMINO

DOMINO
CAROLO THEODORO
ANTONIO MARIAE

CAMERARIO WORMATIENSI,
S. R. I. LIBERO BARONI

DE DAHLBERG

ECCLESIAE, METROPOLITANAE MOGVNTINAE ET
CATHEDRALIVM WVRCEBVRGENSIS ET WORMATIENSIS
CANONICO CAPITVLARI, ET WVRCEBVRGENSIS
SCHOLASTICO

EMINENTISSIMO AC CELSISSIMO ARCHIEPISCOPO ET
PRINCIPI ELECTORI MOGVNTINO A CONSILIIS
SECRETIORIBVS
CIVITATIS TERRITORIIQUE ERFORDIENSIS,
PROPRINCIPI

DOMINO AC MAECENATI
INDVLGENTISSIMO

TERRARVM, QVAS VICE SACRA GYBERNAT,
SCSPITATORI AC DELICIIIS,
HEROI TOGATO
ERVDITIONE AC SCIENTIIS
AVCTORITATE SVA ET FAVORE PROTEGENDIS
EXEMPLO ORNANDIS
OPE ET CONSILIO PROMOVENDIS
AVITAM GENTIS ILLVSTRISSIMAE GLORIAM
SVSTINENTI, AVGENTI,
NYNCVPATIS PRO SALVTE ET FELICITATE PERENNI
OPTIMI PROPRINCIPIS
VOTIS ARDENTISSIMIS
SCRIPTIVNYVLAM HANCCE ACADEMICAM
IN
PROFVNDAE VENERATIONIS
GRATISSIMI PRO INNVMERIS BENEFICHS ANIMI
SVBMISSAEQVE DEVOTIONIS
TESSERAM
D. D. D.
SACRAMQVE ESSE IVBET
AVCTOR
ADAMVS FRIDERICHS CHRISTIANVS REINHARD.

S. I.

S. I.

Cum ad contexendae ex more dissertationis
inauguralis argumentum aduerterem ani-
mum, ad duo potissimum in eo eligendo
respicendum mihi esse sum arbitratum.
Et eorum quidem alterum, ut ex mathefos
forensis penu esset depromptum, suasit propendens in haec
studia animus, datumque mihi eorum prae ceteris colendo-
rum negotium; alterum, ne longioris esset disquisitionis,
prolixiorisque ambitus, necessitas iniunxit & festinandae
non vna de causa huius scriptionis, & obeundorum simul abs-
que intermissione munerum, quae parum mihi otii, hoc
praesertim anni tempore, relinquunt. Horum utrumque
cum conuenire mihi videretur in finium regundorum ma-
A teriam,

teriam, factum inde est, ut eam mihi potissimum tractandam sumferim, cum praeterea usum eius tantum non quotidianum esse viderem.

§. II.

Etsi autem a multis iam falcem esse in hanc messem immisam non me latebat, quorum commentationes partim ab aliis commemoratas inueneram *), partim in eas ipse incidere **), maxima tamen earum parte perfecta superesse mihi passim spicilegia deprehendi non penitus ingrata futura aequis harum rerum arbitris. Non omnino igitur operam me perditurum existimaui, viam, si ingrederer eam, ut, quae ab aliis iam propemodum exhausta viderem, ea vix ipse attingerem, quae vero aut penitus ab iis omissa, aut negligentius, quam oportuerat, tractata animaduertentem, iis paulo diutius immorarer, ad patriae mores atque instituta ubique respiciens.

*) V. C. A. KAESTNER in supplem. ad *Promptuarium iuris practicum Bertochianum* voc. *Lapis* inf. P. MÜLLER in *additionibus ad STRUVII syntagma iurisprudentiae exerc. XIII. §. 48.*

***) RVLAND de *commissariis & commissionibus* p. I. l. III. c. 20. sq. & p. II. l. VI. per totum. P. MÜLLER de *interstitio praediorum* Ien. 1679. rec. 1743. H. HILDEBRAND de *legitimo praediorum spatio*. Alt. 1724. C. WILDVOGEL de *eo quod iustum est circa arbores*. Ien. 1691. rec. 1737. C. C. OTTO de *finibus*. Erf. 1728. C. W. MÜLLER de *crimine termini moti*, Lips. 1742. G. A.

G. A. STRVV de *fluminibus*. Jen. 1659. rec. 1716.
 D. H. KEMMERICH. de *iure statuarum mercurialium, ac
 columnarum milliarium*. Wittenb. 1723. H. P. ZIEGLER
 de *finium regundorum iudicio*. Erf. 1721. ANONYMI
 kurze Nachricht vom Erbbereiten, dess'n Ursprung, Ceremonien
 und Nutzen. Dresd. und Leipz. 1710.

§. III.

Vt autem finis in genere est extremum cuiusdam rei, in quo definit, & ultra quod non protenditur, v. c. finis vitae, ultra quem ea non perdurat, finis actionis, id, quod per actionem consecuti, acquiescimus; sic in specie finis agri est, ultra quem nihil est, quod ad illum pertineat. Et de agris, vel similibus adhibita haec vox solet plerumque plurali numero efferri, & extremum ipsum, quo ager quasi circumscriptus est, designare, limes vero, siue terminus, quicquid ad lineae istius finitimae, qua coërcetur fundus, ductum notandum adhibetur, seu vt AGGENVS VRBICVS ait: quicquid ad obseruationem finium in agro factum est. Regi autem fines dicuntur, quoties vnusquisque ager propriis finibus terminatur, vnde & finium regundorum appellata est actio.

§. IIII.

Diuisiones & finium, & terminorum a variis auctoribus variae recensentur, v. c. a causa efficiente in *naturales*, quos natura ipsa constituit, & *artificiales*, siue arbitrarios, quos arbitrium humanum & industria, quibus addunt nonnulli *mixtos*, natura prouenientes, sed arte notatos, tum ab obiecto

in publicos & privatos, illos principatum, vel territoriorum & iurium in iis a summa potestate exercendorum, vt iurisdictionis, conductus, asyli, venationis, iuris forestalis, decimarum, e. i. g. a., hos ciuitatum municipalium, pagorum, vniuersitatum, & singulorum, de quibus vide HILDEBRAND de diuersitate lapidum finalium eorumque iure c. I. §. 6. dein a duratione in perpetuos & temporarios, post a dignitate in principales & intermedios, denique a notatione in inscriptos, vel alia ratione notatos, & mutos, vel vulgares e. i. g. a. quae tamen omnes, ab aliis iam fere occupatae, parum nos morabuntur.

§. V.

Naturalium quidem finium ac terminorum haec est praerogatiua, vt loco haud temere moueantur, sicque certi plerumque, & quantum fragilitas rerum terrestrium patitur, fere perpetui sint. Quamuis enim & flumina interdum alveos mutent, & montium iuga subsidant, & mare retrocedat, & terra dehiscat, & siluae conflagrent, haec tamen omnia ex eorum sunt numero, quae rarissime eueniunt, vt ratio eorum hic habenda non videatur *), τα γὰρ ἀπαξ ἢ δις, παραβαίνουσιν ἐν νομοθεσίᾳ. Ne vero data opera immutentur, tollanturque, leges prospexere, per quas v. c. arbores finales incidere aut faciem loci mutare, silua forte in nouale, aut arbore in arbutum conuersa obscurandorum finium causa, non licet. **) Confugiendum tamen saepissime ad artificialium usum, vbi naturalium copia non est, & quia ii mutatio.

❁ ❁ ❁

tationi multo magis sunt obnoxii, magna in iis designandis cura est adhibenda, vt, etiam si signa eorum interierint, restitui tamen absque nimia difficultate possint.

*) l. 3. in f. π. si pars hered. per.

**) l. 3. §. 2. π. determ. moto.

KREBS de ligno & la-

pide p. 1. cl. III. S. 14. §. 4. sq.

§. VI.

De publicis finibus sigillatim hic multa differere opus non est. Si enim inter principes vel respublicas nemini subiectas de iis controuersia sit, solet ea pierumque vel armis expediri, ubi

*Non ex iure manum confertum, sed mage ferro
Rem repetunt — vadunt solida vi. *)*

vel transactione componi, vtroque autem pacto non tam id quaeri, quantum quisque habeat iuris, quam quantum aut vi defendere possit, aut tractando elicere, sicque militum potiores, aut politicorum, quam Ictorum in hoc negotio esse partes. Cum vero iure agitur, paucissima sane reperiuntur, quae aliter se habeant, ac in controuersis finium priuatis, quae suis locis annotasse fatius fuerit.

*) ENNIVS l. VII.

KVSTNER chrestomathia iuris Enniana

p. 31. sq.

§. VII.

De notatione terminorum, lapidumque terminalium illud modo hic tenendum, apud Romanos ipsam terminorum

formam, quid significarent. locutam *), ne quis errore, aut ignorantia a crimine se termini moti excusare posset, nostris moribus ex inscriptione aliusue signis cognoscendum demum esse, quid sibi velint lapides. Et in genere quidem consueverunt agrimensores, lapides finales, praesertim principales, a vulgaribus distinguere per substrata iis aliena quaedam corpora, lapillos puta, carbones, cineres, fragmenta viri e. i. g. a. quae testes, indices, ova, appellare solent. Quae vero horum corporum, & quot subicienda sint terminis, in eo non varia modo est variorum locorum obsequantia, sed alicubi adeo mensores hoc tanquam maximi momenti mysterium reticent & occultant, ut in lapidum ponendorum actu procul esse omnes non spectatores modo, sed partes etiam, ipsumque iudicem iubeant, ne arcana sua propalantur, futurum rati, ut sic difficilius moueri termini, mutariue nemine sentiente, ab extraneis praesertim possint. **) Quod etsi non omnino improbandum, eo tamen valere non poterit, ut lapis in speciem terminalis, absque indicibus tamen, in elevatione forte aut inspectione terminorum repertus, hac sola de causa absque ulteriori inquisitione reiici statim, nullaque omnino eius ratio haberi debeat. Notandum potius, reponendumque inuitis etiam mensoribus, omnes uno ore contendunt, ***) sed quantum illi habendum sit fidei, iudicis esse arbitrium, argumentisque aliunde petitis huc adhibitis iudicandum statuunt, in fide ista definienda non eadem omnes sententiae inhaerentes. ****)

*) cf. AGGENI VRBICI commentariorum in FRONTINVM 1. II. diazographus & HYGINVS de limitibus constituendis, in
Rei

Rei agrariae auctoribus, legibusque variis, cura w. Goeffii Amst. 1674.

**) RVLAND l. c. C. 3. 7. 8. MULLER ad STRVV. l. c. §. 59. β. III. KREBS p. II. cl. VI. S. 4. §. 15.

***) LINK de iure finium c. III. th. 17. BRVNNEMANN de limitibus c. 1. §. 10. HILDERRAND de diuers. lapid. final. c. III. §. 6. KREBS l. c. p. II. cl. VI. S. 4. §. 25. RVLAND l. c. c. II.

****) WERNHER, p. x. obf. CCCCXXXVIII.

§. VIII.

Omnis autem finium regundorum tractatio eo redit, vt aut constituendi sint primum, aut conseruandi, aut obscurati, confusue restituendi. Recens quidem constituendorum, ita vt ager ipse tum primum assignetur, nostra actate rarissima est occasio. Neque enim aut bella ita geri mos est, vt, quod forte agri captum est, ademptum victis inter victores dividatur, cum principem solum mutent terrae expugnatae, non & possessores, quorum ius proprietatis illacsum plerumque seruatur; aut colonias deduci, nisi in loca, forte ex habitantium raritate aut defectu inculta. Romani tamen qua sint in agris diuidendis assignandisque ratione versati, paucis hoc loco attingere non abs re fore existimo, quod ea res ad ipsarum legum intellectum melius eruendum haud parum faciat.

§. IX.

Hi igitur, cum vel proferendi imperii, tuendorumque finium, vel coercendarum gentium inquietarum, vel purgandae a factiosa multitudine, euacuandaeque urbis, vel remunerandorum militum causa, vel ut solitudines bello factae iterum frequentarentur, coloniam deducebant, agrum ei quem colerent, qui eo mittebantur, & vnde vitam sustentarent, aut captiuum ex hostibus, aut publicum P. R. publicae pecunia coemptum, aut ademptum priuatis, qui vel nullo omnino iure eum tenebant, vel plus, quam per leges licebat, possederant, curabant assignandum, certo singulis ingenuum numero tributo. Hoc ut recte atque ordine fieri posset, descriptionem primum agrorum conditores coloniae ex professione veterum possessorum, quoad nomen, situm, & indolem, pretiumque instituebant. Sic nimirum apparebat, vtrum posset vna limitatione territorium comprehendere, an vero variis locis esset assignandum, quoniam ardua & confragosa, quaeque incerti & amari erant soli, non assignari, sed in laciniis vel soluto relinqui consueuerant. Tum mensuram, (qui & agrimensores & finitores dicti ordinem constituebant, qui hanc scientiam & profiteretur, & iudicaret *) quid? quod & aliquas iudicandi de causis soli partes haberet **) expediebatur officium. Per hos limitibus claudebatur ager, qui assignandus veniebat, lineaeque finitimae ductus accurata obseruatione signorum in flexibus forte positorum, vel, vbi illa non aderant, terminis fixis designabatur. Tum per centurias ager dividebatur,

lingu-

singulaeque centuriae limitibus clausae a se inuicem separabantur, ipsae ulterius in certum iugerum numerum subdividendae non iam per limites amplius, sed per terminales solum lineas, quarum extrema tantum notabantur per lapides *angulares*, in centuriae angulis positos, *proportionales*, quibus ea in partes minores scinderetur, & *semissales*, qui inter duos proportionales essent medii. Ipsi autem limites erant alii maiores, siue actuarii, singulas V. centurias claudentes, pedum XII. (praeter actuarios maximos, territorium decussatim medium secantes, quorum maior erat, non tamen eadem semper, latitudo) per quos actus esset aequae ac per viam publicam, alii minores inter actuarios medii, qui & linearii, finitimorum tantum patentes itineri, nomen inde sortiti, quod latitudo eorum publica, ut lineae, nulla esset, sed priuata tantum, a modo assignationis quippe non excepta; omnes autem vel decumani, vel cardines audiebant, prout agrum assignatum vel ab oriente sole ad occidentem vel a meridie ad septentrionem secarent. His nunc limitibus quicquid propter iniquiorem soli conditionem non erat clausum, & per centurias ac iugera diuisum, assignatumque, territorium tamen continebatur, extracclusum s. extremum, quod vero aut in metiendi iugeri modum excedebat, nullisque adco limitum regulis erat obligatum, aut de vna aliqua centuria subsecabatur, nemini assignatum (quod interdum accidebat, cum ab extremis inde finibus inciperet assignatio) subsecium, & a nonnullis vacuum vocabatur.

Constitut. THEODOS. & VALENTIN. in rei agrariae legibus
 P. 343: de magistris agrorum sancimus — qui non fuerit

fuerit professus super hac lege, damnari; si sine professione iudicauerit, capitali sententia feratur.

**) Constitut. VALENTINIANI, THEODOS. & ARCAD. AAA. l. 4. cod. Theod. fin. reg. p. 236. edit. Ritteri, verb. *artis huius peritis omne commissum sub fideli arbitratione iudicium*; cf. GOESII antiq. agr. p. 32. sq.

Ceterum rem agrariam Romanorum, cui cognoscere accuratius volupe est, adeat eius scriptores & GOESII antiquitates agrarias, ubi ea ex professo tractatur; profundius certe, quam vulgo fit, in eam penetrasse neminem poenitebit.

S. X.

Finito omni negotio, forma agri assignati accurate, notatisque extraclulis, subseciuis, vacuis descripta in tabulario tum coloniae, tum Caesaris reponebatur. Omnia vero illa, quae in soluto remanserant, i. e. assignata non erant, non colonis singulis, vniuersaeue coloniae cedebant, sed in eorum, qui assignandi habebant facultatem, potestate remanebant donec officio fungerentur, eo vero finito reuertebantur, libera quidem republica, ad populum, post ad Imperatores, vt beneficium inde in alios quandoque conferre possent. Cum igitur ea plerumque proximi possessores inuaderent, opportunitate loci inuitari *), reuocata saepe & in publicum restituta sunt, vel ex SCto libera republica per curatores locorum publicorum iudicandorum, vel postea per Imperatores multa interdum non modica us, qui publica occupassent, dicta, donec tandem Domitianus subsecina uniuersaeque

cuique possessorum concessit, eamque liberalitatem Nerua confirmavit.

*) AGGENVS VRBICVS de controuersis agror. cap. de locis relictis & extraculis. p. 73.

De controuersis agror. §. XI.

In Germania nostra hanc esse unquam, similem ue feruam rationem, nusquam licet reperire, quin potius antiquissimis eius incolis non vrbes modo, sed iunctae omnino sedes displicebant *), nec anxia & auara limitum descriptione agror. finiebant **); & quae a Romanis in eam deductae erant coloniae haud paucae ***) , inter assidua bella, incurfusque & vastationes in statu suo haud diu videntur perstitisse. Nec mediae aetatis scriptores, agrorum aut locorum desertorum & steriliu colendorum, saltuumque extirpandorum ad mensuram concessorum mentionem ullam faciunt, & argumento praetera est antiquus agrorum & iugerum modus, non ex superficiei dimensione geometrica, sed ex fragmenti, quo ea conserebatur, copia aestimatus, cuius vbique fere & hodie supersunt vestigia. Non desunt tamen, quae documento sint, in finibus & notandis & conseruandis, tenendisque, suam maiores nostros desiderari passos non esse solertiam.

*) TACITI Germania c. XVI. *Nullas Germanorum populis vrbes habitari notum est; ne pati quidem inter se iunctas sedes: colunt discreti ac diuersi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.* STRVV corp. hist. Germ. proleg. §. III. §. 6.

B 2

**) HA-

***) HACHENBERG Germania media. diff. VI. §. 14.

***) FLORVS l. III. c. 12. AMMIANVS MARCELLINVS l. XVI.

c. 3.

§. XII.

Et terminis enim varii generis limites distinxerunt, & controuersis eorum dirimendis quoddam quasi arbitrarium aequalium corpus esse voluerunt, viris constans, qui fundos ipsi possiderent, colerentque, a tuendis conseruandisque terminis Hegemahl dictum, quod adhibito mensore iureiurando adstricto, de finalibus iurgiis, remotis litium ambagibus cognosceret, rei agrariae omnis curam ageret, & modica delicta rure admissa multa coerceret. Vt scilicet in reliquis caussarum figuris, neminem fere iudicari voluerunt, nisi ab iis, qui eiusdem cum ipso conditionis essent, & peritiores eum rei, de qua ageretur, & aequiores eo ipso iudices hoc pacto habiturum vere arbitrati, sic de agrorum quoque controuersis, non nisi ab iis sententiam ferri iusserunt, qui ipsi agriculturam exercentes, nec ignari essent specierum circa eam obuientium, nec aliis iniuncturi, quod sibi fieri nolent. Ex quo vero tota illa antiqua iudiciorum forma, nescio, annon maiore partium malo, quam commodo, introducto iure Romano, constitutisque collegiis iudicantium perpetuis, immutata est, haec plerumque collegia, huic vni negotio vacantia, cum ex grauioribus caussis atque arduis, ad ipsorum cognitionem proprie spectantibus tantum non rediret, quantum vitae pro seculi more, officiique dignitate sustentandae sauis esset, ne nimium spigeret interim res familiaris, mimi

nimi quoque momenti lites, sub praetextu plerumque imperitiae eorum, qui more antiquo eas iudicabant, ad se trahere coeperunt, aduocatorum deinde opera facile in eum adducendas statum, ut sumtus impendendi vincant plerumque rei, de qua certatur pretium. Sic factum est etiam ut antiquis istis sodalium arualium collegiis *) quae, si iuri Romano standum erat, poterant arbitrorum instar esse (§. ix. nota **) ex constitutione Imperatoria commemoratorum, ius de controuersiiis agrorum in prima, ut vocant, instantia cognoscendi, decidendi, exequendique, licet diu reluctantibus, variis tamen artibus tandem sit extortum **), idque solum relictum, ut eorum, quae ad rem agrariam pertinent, curam agant, memoriamque conferuent, ex commissione iudicis ordinarii ipsa in rem praesentem veniunt, eaque inspecta ad eum referant, tum delicta leuiores, quibus non maior vnica sexagena (alt Schock von 20 Groschen) multa dici soleat, ea coërceant, ut denique, quae ad mensuram pertinent officium, ipsis praesentibus expediantur, fidem demum ab ipsorum attestatione acceptura; quod vero quanto sit partium dispendio factum, neminem potest fugere, qui vel paucissimas limitum controuersias inspexerit.

*) Sodales, sine fratres aruales commemorat Cuiacius obsf. l. X. c. 34. verb. *aruales sodales* *ἢ πρὸς ἄλλων διαγνώσκου- τες διαζευ.* & l. XI. c. 5. quod nomen in haec collegia egregie conuenit.

**) H. P. ZIEGLER diff. c. §. XVII. nota 00. De anno 1706. d. 3. Iul. exrat adhuc decretum Ill. Regim. in haec verba: *Wer vom Hegemahl graviret ist, kann an die Gerichte appelliren,*

hien, was aber rechtskräftig worden, von den Hegemah-
len erequiret werden.

S. XIII.

Inter cetera vero ad finium conseruationem a maiori-
bus instituta illud non vltimo est loco commemorandum, quo
aut quotannis (postridie dominic. Rogate) aut stas certe
temporibus ciuitatum, pagorumue & territoriorum iis con-
iunctorum fines sollempni pompa obiri, & velut sacra quaedam
ambarualia (Flurgänge s. Flurzüge) celebrari solent. In
iis praecunte fratrum arualium collegio pars magna ciuium
seu rusticorum fines districtus sui (Flur) ambeunt, magna
liberorum praesertim impuberum comitante caterua. Tum
ad singulos lapides, palos, arbores, fossas e. i. g. a. terminales
substititur, instrumentis concinitur musicis, sclopetis explo-
duntur (quod vocant, die Steine beblasen und beschossen) in-
terdum etiam qui primum ad eos accedunt, in illos eleuantur,
aut infantes aurium vellicatione *), vel inflicta leui alapa **)
admonentur, vt memoriae eas limitum notas alte insigant,
quo testimonium aliquando de iis perhibere possint. Hac si-
mul occasione terra, qua lapides forte operiri coeperunt, re-
mouetur, collapsi termini restituuntur, & si quid forte liti-
giosum sit, adhibitis vicinis compositio tentatur. Solent
eum in finem singulorum eiusmodi tractuum formae secun-
dum leges geometriae in charta descriptae seruari, accura-
ta limitum notatione distinctae, vt qua incedendum, quidque
obseruandum sit, constet. Et hic sane mos ad finium certi-
tudinem seruandam, restesque eorum, si quando opus fuerit,
procurandos, haud parum confert. ***)

*) Ex

*) Ex more veterum Romanorum. Horat. Serm. 1, 9. v. 76. sq. *licet attestari? Ego vero oppono auriculam;* Virgil. Ecl. VI, 3. *Cynthus aurem vellit, & adononuit.*

**) Ex veteri, nec irrationabili Germanorum more cf. Lex Ripuariorum tit. LX. §. 1. in corp. Iur. Germ. GEORGIUSCH. p. 173. *si quis — comparavit, cum — testibus & totidem pueris accedat, & unicuique de parvis alapas donet, & torqueat auriculas, ut ei in postmodum testimonium praebeant.* LEYSER ip. CXIII. coroll. 3.

**) H. HILDEBRAND exerc. academ. de visitatione finium provincialium atque publicorum. Altorf. 1716.

§. XIII.

Ceterum simile est vero, non ante ad amissum modum agrorum exigi coepisse, quam tributa & collationes pro eo imponi, & catastra eum in finem & aestimiorum libri (Ver-
rechten) confici coeperunt, in quorum tamen usi, ne fallamur, fallamusue, caute admodum est propter varios, quibus obnoxii possunt esse hi libri, errores, versandum. Cum enim singuli essent in eos fundi referendi, iugerumque simul exprimendus numerus *), bonum hercle fuisset factum, si quantum quisque possideret, accurata dimensione **) exploratum, & ad vnum aliquem agri modum reuocati sic totius territorii fundi essent in libros conscripti; verum id vig scio, an vsquam factum sit, sola potius possessorum professione pro fundamento consignationis adhibita, quod summi-
bus sic parci videretur. Hanc vero normam permulta sunt, quae

quae incertam, dubiamque reddant, de quibus nonnihil erit dicendum.

*) l. 4. 7. de censibus.

**) de cuius instituendae ratione optima cf. *Johann vosses ständige Anleitung zur Geodäsie. c. V. Vi.* Quae anno 1506 instituta fertur, eam, si modo perfecta est, saltem non satis accuratam fuisse, euentus testatur.

§. XV.

Ipse primum iugerum (der Morgen oder Acker) modus saepe ne in eodem quidem pago, rarius in pluribus vicinis vnus idemque est, quin potius & perticarum, quae in iugere continentur, quadratarum numerus, & perticae ipsius longitudo admodum differunt inter se. *) Et diuersus quidem in iugeribus perticarum numerus videtur plerumque ex antiquo agri modum ex semente aestimandi more ortus, cum in regione minus fertili maiore, in fertiliori minore opus esset superficie ad eandem messem obtinendam. Perticarum vero differentiam similis est vero partim inde descendere, quod diuersos olim, qui iis vtuntur diuersis, pagi habuerint dominos, partim etiam inde, quod, quem semel erant iugerum numerum, ex parum accurata fortassis aestimatione professi, cum praestare postea non possent, fors etiam interdum, vbi multi a forensibus possidentur fundi, aucto variis artibus eo, qui communis pago remanserat, & certo

certo plerumque iugerum numero definitus non erat, agro, (gemeine Flecke) cuilibet tamen possessorum, ne fraus subolesceret, competentem ipsi iugerum numerum praestare in speciem saltem vellent, de iugeri potius modo, imminuta perticae longitudine demserint, quod ibi praesertim factum coniiicio, vbi praeter integros pedes etiam partes eorum pertica continet. Sic memini rusticum quendam contendere, licet in pago suo 13 pedum pertica esset introducta, adhibendam tamen in pratis dimetiendis, quae non nisi $12\frac{1}{2}$ pedum esset, addita ratione, weil sie sonst mit ihrer Akerzahl nicht auskämen.

*) Non ingratum me rerum patriarum curiosis facturum confido, si diversum iugerum in diversis territorii Erfordienfis pagis modum hic exhibeam, cum praesertim inde eorum, quae hic afferuntur, multa & exemplis illustrari & confirmari possint. Utar autem sermone Germanico, ut & ab imperitiis Latinae linguae intelligi possit, & in hac expositione ita versabor, ut primo loco pagorum proponam nomina, altero numerum pedum, quibus perticae longitudo, tertio perticarum quadratarum, quibus iugeri ambitus constat, quarto quantitatem iugerum absolutam, pedibus quadratis expressam, quinto denique relatum eandem ad iugerum vulgare 168 perticarum quadratarum, quarum quaelibet longa sit pedes 14, & partibus eiusdem decies millesimis expressam:

C

Fluren

	Zahl der Schube in der Ruthe.	Zahl der Ru- then auf den Acker	Quadrat Schube auf den A- cker.	Theile des gemeinen Ackers von 168 ¹ / ₄ 14 schügsten Rutchen.
Ermstädt, Friensstädt, Tröschelsborn	14	64	12544	0,3809
Gonststädt, Nothleben, Dirststädt	14	84	16464	0,5000
Zimmern infra	10	168	16800	0,5010
Beckstädtwagd, Weeningeseben	12	150	21600	0,6559
Eggsstädt, Kirchheim	12	160	23040	0,6997
Andisleben, Salomonsborn einhei- misch Feld, sogenannte Hufäcker	12	168	24192	0,7346
Dachwig	12 ¹ / ₂	160	25000	0,7592
Waltersleben	13	148	25012	0,7596
Hepsgarten, Barga, Zimmern su- pra	14	128	25088	0,7619
Wallschleben	12 ² / ₃	168	26954 ² / ₃	0,8186
Friedrichsdorf, Kühnhausen, Wit- terda	13	160	27040	0,8212
Etzeleben, Gisperleben Viriu. Kiliani	13	168	28392	0,8622
Salomonsborner Linderfeld	10	300	30000	0,9111
Alach	14	160	31360	0,9523
Gutendorf, Stotternheim Stadistur oder Weichbild, Nymans- dorf, Beckstädt Erach, Berststädt, Bunderleben, Bilsleben, Da- berststädt, Dittelsstädt, Hain, Hoch- heim, Hochstädt, Iversgehofen, Ifferoda, Kerseleben, Linderbach, Marbach, Melchendorfer Thal- land, Möbisburg, Münchenholz				

Fluren

Fluren	Zahl der Schube in der Ruthe.	Zahl der Ruthe auf den Acker	Quadrat Schube auf den Acker.	10000 Theile des gemeinen Aekers von 168' 14 Schuigen Ruthe.
Hausen, Niedernissa, Mohra, Dobernissa, Olenndorf, Notha, Salsomonsborner Hohewinde, Schaltenburg, Schmira, Schwerborn, Sohnstädt, Sommerda, Tiefthal, Zötleben, Udestädt, Urbich, Uzberg, Wippach, Windischholzhausen, sogenannte Erfurter Aecker	14	168	32928	1,0000
Klein Mölsen, Wieselbach	14 $\frac{1}{2}$	168	35322	1,0727
Mühlberg	15	160	36000	1,0933
Mohrborn, Ulla	15	168	37800	1,1479
Möhrensee	16	160	40960	1,2439
Hohenfelden, Klettbach, Meckfeld, Melchendorf Bergland, H. Nerrbach, Tiefengruben, Tonndorf, sogenannte Fuldaische Aecker	16	168	43008	1,3061
Klein Brembach	14	256	50176	1,5238
Schelleroda	18	232	75168	2,2828

S. XVI.

Praeterea maiores nostri de parua terrae portiuncula non adeo solliciti videntur saepe modum agri non ex se-
mente modo, vt supra est dictum, sed & ex oculorum iudicio, aut passuum numero, aut sola longitudine latitudineue,

vbi earum alterutra ab utroque fundi latere non multum difereparet, & parallela quoad sensum effet, definiuisse, quod nomina ipsa *Strichel, Sottel, Dreigerte, Geleuge* &c. ostendunt. Sic vero cum saepe ab exacta aequalitate aliquantum hic mensurae modus recederet, errorem inde interdum induci catastrois, quae eiusdem tractus iugera omnia sumunt aequalia, necesse fuit. Est deinde iugerum alia in agris, alia in vineis, magnitudo, neque tamen satis definita alterius ad alteram ratio, vnde, cum multae sint vineae in noualia postmodum mutatae, nascitur & hinc incerti quidpiam, maius etiam futurum, nisi pristinae earum indolis perpetua feruetur memoria. Tam nec illud silentio est praetereundum, videri interdum diuisos inter cohaeredes fundos non ex quantitatis, sed ex bonitatis modo, vt minorem sortiretur partem, qui meliorem, quod vbi non accurate satis notatum, & aequalis forte vtrique parti portio in catastrois adscripta fuerit, neque hoc vitio carere palam est. Certum est denique & hoc, multos olim fundos non ex iugerum numero sed veluti per auersionem (cui *Fleck Landes*) fuisse descriptos primum, & in catastrois relatos, mensura serius demum adiecta. Hanc iam si quis forte reuocasset ad modum iugeri alius, quam quo vtuntur in tractu illo, ad quem fundus pertinet, ignarusque differentiae quaerenti, qui catastrois conficiebat, profectus esset, alterutra iterum pars vt laederetur, contingere poterat. Et horum quidem omnium exempla aut aliunde mihi nota sunt, aut ipsi obtingerunt; supersunt forte plura etiam quae me lateant.

§. XVII.

Ex his nunc collectis id profecto, nisi omnia me falsunt, efficitur, vt, quamuis quoad tributorum conferendorum rationem plena sit catastris fides habenda *), multa etiam vbi de possessione ipsa quaeritur, modus tamen agri, quem singuli iure suo possideant, non satis certo possit ex iis, vulgari modo confectis, definiri, sed eorum, quibus idem iugerum numerus est adscriptus, maiorem alter, alter minorem, & absque vitio vterque, & absque alterius iniuria possidere. Inde vero facile elucescit, quid de iis sit sentiendum, qui, cum forte in dimensione tractus cuiusdam, agri aliquanto plus, quam catastris continetur, apparuerit, statim illud sub caduci nomine fisco vindicant, quid? quod ea sola de causa, vt, quod ad fiscum rapiatur, inueniant, ad tractuum dimensionem sponte prouolent. Primum enim quam parum certus eiusmodi disquisitionum fundus sint catastrostra nostra, satis nobis videtur, quantum per angustiam temporis, spatiique licuit, ostendisse. Deinde, quo sibi iure fiscus haec talia, ab ipso nunquam profecta, vindicare queat, non satis nos intelligere, profiteamur ingenue. Apud Romanos enim, ubi agri omnes colonis assignati & limitati vndique erant, vt non modo, quod praeterea v. c. alluione, vel alio quo modo ultra assignationem accessisset, sed & quod intra ipsum territorium in soluto relictum erat, publicum P. R. vel principis esset, qui talia invadebant, nec vilo id iure, nec bona ideo fide faciebant, vnde merito ab iis illegitime occupata ad fiscum ad quem ab initio pertinuerant, reuocabantur. Nostri vero agri **) quanquam & ipsi saepe limitati esse

se solent, eorum tamen longe alia est ratio, nec vnquam ii possessoribus a principe ad mensuram concessi, reservato eius quod assignationem exuperaret, dominio, vt ad illud quouis tempore regressus pateret, inueniuntur. Praeterea satis plerumque constat, non de publico id, quod abundat, agri profectum, sed praeter eas, quas supra enarrauimus, inaequalitatis causas, inde ortum, quod interstitia, quae olim plerisque fundos interiaccebant, paullatim ab auidis possessoribus aratro sint subiecta, sicque agri modus auctus. Ea vero cum non sint publica, sed vniuersitatis, cuius intra territorium sita sunt, irineri & pascuis destinata, siquidem eorum extet memoria, non filco istum excessum, sed vniuersitati esse restitutiis interstitiis vindicandum ***) , sin nulla superfit, ex praescriptione immemoriali possessoribus absque vlla vltiori inquisitione adiudicandum ****), in aprico est. Vnicum illud non immerito exigetur, vt abundantem istam agri portionem in catastra referendam curet possessor, & onera publica, quibus reliqui subiacent fundi, eius intuitu in se recipiat, non vero, vt pretium eius filco aut alii cuiquam persoluat. Neque solet in ciuitate nostra redacta ex eiusmodi caducis pecunia in aerarium Electorale inferri, sed separatim colligi, asseruarique sub nomine der Depositen Casse, publicis ciuium necessitatibus subleuandis inseruitura. Est tamen & sic adhibenda cautio in declarandis caducis, ne publici in speciem commodi gratia iura priuatis legitime quaesita violentur, cum salus publica vigere nequeat, nisi salua vndique priuatorum salute, fartisque & tectis iuribus eorum ac possessionibus conseruatis.

*) I.

*) I. V. BECHMANN D. de aestimis. von Steuer: und Anlags-Registern. Ienae 1680.

**) G. A. STRVV. de fluminibus Ienae 1659. rec. 1716. th. 37. & citatus ibi, mihi tamen non visus OETTINGER de iure limitum l. II. c. 2.

**) Quod non fieri, sibi quae haec interstitia per iniuriam eripi iam anno 1716. d. 2. & 9. Oct. apud Ill. Regim. conquestum est collegium aruale der 11 Gemeinen.

****) Ut pote quam & contra principem plerique admittunt (LEYSER sp. CCCCLXI.) & contra civitates ii quoque, qui l. 24. C. de SS. Eccl. per Nou. CXI. quoad eas non sublata contendunt (RITTERSHYSIVS in differ. Iur. Civ. & Canon. l. IV. c. 14.) agnoscere tenentur, ad nullam praeterea bonam fidem, nullum titulum, nullam rei qualitatem adstrictam. (STRVV. syntagma I. C. exerc. XXXXIII. §. 23. & alii; l. fin. π. de Aqua & aquae plu. l. 3. §. 4. π. de Aqua quotidiana, c. 1. de praesc. in 6.)

§. XVIII.

Illud vero non abs re hic quaeremus: possint & finium in genere, & interstitiorum, quae fundos intercedunt, in specie admitti praescriptio, de quo non vna est eademque Ictōrum sententia *). Nobis, ubi lex aut statutum speciale in contrarium non extat, sed in medio est haec quaestio relicta, affirmanda ea esse procul dubio videtur. Interstitia enim praediorum legitima absque lege expressa nulla sunt, antiquo illo V pedum spatio dudum per l. §. C. fin. reg. **) sublato Quod vero apud nos vsu obtinet, ut qui sulcos non parallelos vicinis, sed in eos transversim incidentes ducere velit, spatium in

in suo a cultura purum relinquere teneatur, vt circumuerti aratrum absque damno vicini, facto eatenus sulco possit (ei-
ne Borart) id non magis huc spectat, quam quod l. 13. §. fin. reg. praecipitur & magna ex parte apud nos quoque ser-
uatur, cum horum spatiorum vtrumque eius maneat pro-
prium qui de suo illud reliquit **), sicque ne pro confinio
quidem haberi possit, V pedum vero spatium vtrique parti
fuerit commune ***), eamque maxime ob causam a neutra
tanquam suum praescribi potuisse videatur.

*) Negant MULLER diff. S. c. th. LXII. & HELDEBRAND de le-
git. praed. sp. §. 14—19. affirmant reliqui fere omnes v.
c. LINK. de iure fin. c. IIII. th. 12. BRUNNEMANN de iis-
mit. c. IIII. §. 6. MULLER de crimine term. moti. KREES
p. II. cl. VI. S. 4. §. 12. etc.

**) Cuius ea nobis arridet interpretatio inter plures a MVL-
LERO diff. c. §. VIII. allatas, vt hoc sibi velit: *sublata
praescriptione i. e. praefinitione Vpedum liberam peragi
intentionem & finalis iurgii* i. e. litis de eo ipso spatio,
circa quod solum locum olim habuisse videtur actio fin.
reg., & *locorum* i. e. litis de ea agri confinis parte, quae
vltra illud spatium esset, vbi olim de proprietate fuisset
experiendum. (SIMPLICIUS p. 79. edit. GOES.)

Et firmatur illa eo quoque, quod, cum antea in l. I. C.
THEODOS. de action. certo temp. fin. (IIII. 14.) fin. reg.
petitio a praescriptione nominatim fuisset excepta verbis:
*nam petitio f. r. in eo scilicet quod nunc est iure dura-
bit*, ea lex verbis his omissis relata sit in l. 3. C. de prae-
scr. XXX. vel XXXX. annorum.

***) HIL-

***) HILDEBRAND de leg. pr. sp. §. 20.

***) SIMPLICIUS p. 83. edit. GOES.

§. XVIII.

Nec aliter videtur de finibus ipsis sentiendum. Primum enim nusquam in iure nostro a generali l. 3. C. de praescrip. XXX. vel XXXX. ann. dispositione excepta est actio fin. Nec obstant, quae obiciunt nonnulli c. 4. X. de paroch. & can. 4. 5. 6. C. XVI. qu. 3. Nam c. 4. X. refert se ad statuta per canones, sicque ex can. 6. c. explicandum est, cuius verba: *si tamen basilicam veris signis limes praefixus monstraverit*, satis ostendunt, eam intelligi speciem, ubi terminorum notatio in oculos incurrens bonam fidem transgredientis excludit; can. 4. & 5. in f. vero dispositionem specialem Iur. Can. huc non pertinentem continent, eoque ipso firman in casibus non exceptis regulam generalem, quam can. 4. verb.: *quicumque — per XXX annos sine aliqua interpellatione possederit — admittenda non est contra eum actio reposcendi*, & canon 6. verb.: *quodsi limes legitimus eandem basilicam non concludit, & tam longi temporis probatur obiecta praescriptio, appellatio — non valebit, quia illi tricennalis obiectio silentium imponit*, agnoscunt. Quam porro allegant dissentientes, finium inter confines communio, ea magis ad V pedum interstitium pertinet, aut certe ad fines pro talibus ab

D

vira-

utraque parte agnitos, & possessos, ubi praescripturi bonam fidem exulare manifestum est. Vbi vero aut limitum notatio certa & conspicua nulla est, aut pars alterutra positus terminis quousque proprietatis suae fines extendar, satis declaravit, legitimo XXX. annorum tempore, (quia mixta est, cui praescribendum, actio. *l. f. cod. fin. reg.*) nullo eius possessionem ex capite, nisi probatae ab actore malae fidei, impugnari posse dicendum est. Si enim per integrum illud temporis spatium vicinus possessionem illam non interrupserit, aut citati, cum termini ponerentur, confines vel non comparuerint, vel non contradixerint, neque tunc, neque postea, dum per leges licebat *), quo iis colore regressus ad ius per spatium a legibus praefinitum decursum neglectum, omissumque pateat, nisi ex eorum sint numero, quibus in integrum competit restitutio, non video. Nec bonae fidei defectus argui potest, cum quis agri, quem legitime acquisivit, fines uti nunc sunt, ita in posterum quoque esse voluerit, cum, quod de catastribus suae cuique possessionis modum satis demonstrantibus obicitur, quam leue sit, & quo valeat, iam sit expositum. Tandem, si usquam alias, hic profecto opus est, ne dominia rerum in incerto fluctent, cum iurgia finalia & intricata plerumque sint & sumtuosa, quorum, admissa praescriptione, multa tollitur materia. Immemorialis vero praescriptionis eam esse vim, ut & contra priuatos & contra publicos fines (ubi lege expressa aliud sancitum non est) valeat, neque tituli, neque b. f. probationis indiga, & in confesso fe-

re est apud omnes, & a nobis supra iam ex parte commemoratum.

*) KREBS p. II. cl. VI. S. 4. §. 12. qui adeo pluribus in locis ius contradicendi lapidum positioni, intra annum & diem restringi refert.

§. XX.

Valebit etiam aduersus eos sane praescriptio, quorum agri, licet non confines, in eodem tamen tractu siti sunt, non eo modo, vt, quod alteri forte superest agri, eius ipsi, cum nihil ad iustum fundorum modum iis desit, petere nihil possint (haec enim non praescriptionis demum, sed solius iam possessionis haud vitiosae vis esse mihi videtur, vt de ea, nisi probato fortiori iure, deici ab alio non possimus) sed eo quoque, vt ne id quidem, quod vere ipsis deest, ex eo, quod alteri abundat, isque per legitimum tempus possedit quietus, suppleri iure queat, modo adsit illi iustae possessionis per iustum tempus continuatae probatio, saltem quoad hunc actorem. Ad illam vero facere existimo non modo terminos naturales, vt crepidines altiores e. i. g. a., inter vtrumque fundum interiectos, sed interiacentes quoque fundos alios terminis legitimis & praescriptionis exceptione tutis conclusos, eosque adeo reliquis ab vtraque parte positus, & prodesse &

D 2

noce-

XXX 3

nocere, quod solet alias de re inter alios acta iure suffragante negari. Id enim eiusmodi fundi luce meridiana clarius ostendunt, agros ab utroque eorum latere sitos per legitimum praescriptionis tempus non fuisse modo in eadem, quae nunc est, ad se inuicem ratione, & per integrum illud spatium agnitam alterius ab altero absque contradictione possessionem, sed nec potuisse eum, qui citra est, quidquam agri quocunque modo ab eo, qui ultra est, auferre, cum fines certos atque conspicuos transilire haud potuerit, sicque & possessionis tempus legitimum, & bonam fidem, quae duo sunt praescriptionis fundamenta, extra dubitationem collocant. *) Vnde nemo non videt, quam iniuste agant & mentores, qui, quod in tractu quodam abundat agri, non relinquunt possessori, sed inter omnes, quorum in eo fundi siti sunt, pro rata diuidendum statuunt, & iudices, qui, quod vni deest, ex eo quod alii in eodem tractu superest suppleendum pronunciant, licet intercedant fundi terminis certis & legitimis conclusi, quos nulla temporis habita ratione loco mouere religioni sibi non ducunt. Eorum enim artes, qui margines & semitas paullatim culturae subiciunt, ne petitioni suae obstant, non ignotae sunt.

*) Agnouit hoc das Hegemahl der 11 Gemeinden in relatione ad Ill. Reg. d. d. 18. Nouemb. 1714. verbis; solche Stücker auch zum Theil in Kländern, auch in Steinen, so in 40 bis 50 Jahren nicht gesetzt worden sind, liegen, dar: über wir nicht kommen können.

§. XXI.

Neque tamen & illa finium recens constituendorum species omnino nobis est praetermittenda, cum, qui ab vno antea possessus, aut aliquorum communis fuerat fundus, inter plures diuiditur. Et posse id fieri priuatim, nemine praeter ipsas partes adhibito, modo sui omnes iuris sint, plenumque obtinere vigorem inter ipsas, quod actum fuerit, certum est (arg. l. ii. §. f. r.). Possunt etiam variae condiciones ex partium conuentione adlici, vt v. c. vilioris agri maiorem vnus portionem, melioris alter minorem accipiat, vel alia ex causa ab aequalitate recedatur, & semper quod omnibus placuerit, id, nisi lege prohibeatur*), ius ratumque erit. Quin ex errore ortam inaequalitatem vel laesionem, si intra legitimum tempus a laeso impugnata non sit, conualescere, nec agi postea ad eam reparandam posse ne a tertio quidem b. f. possessore, cum in eum plus iuris transferri nequeat, quam ille habuit, a quo rem accepit, sicque ei de reperto postea fundi sui defectu querendi, eiusque resarcitionem petendi ius nullum esse, merito statuimus. Ceterum optime sibi consulturos, qui & terminos ad maiorem ipsis auctoritatem conciliandam, adhibito sodalium arualium collegio, iisque quorum interest, vicinis constituendos**), & fundi diuisi formam cum accurata terminorum obseruatione, partiumque, quae singulis obuenerunt, notatione distincta consignandam, partium subscriptione muniendam, ex ea rem omnem in catastrum referendam, eiusque exemplum in tabulario arualis collegii reponendum curauerint, res ipsa lo-

quitar. De iis diuisionis legibus, quae ad formam magis, quam ad materiam spectant, v. c. vt omnibus ex partibus in vnum possit punctum coiri, vt lineae partium finitimae sint inter se parallelae, vel in data ratione, vel sub dato se angulo secent e. i. g. a. Geometrarum libri sunt consulendi ***). Quod ad fines publicos attinet, vno verbo hic monuisse sufficiat, quae de iis inter principes Imperii R. G. & extraneos in ineuntur conventiones, iis, vt ratae sint omni ex parte, Imperatoris & Imperii consensum accedere oportere. ****)

*) Sic, ne in partes nimis minutas fundi discerpantur, & reipublicae interest, & eorum, quibus certae ex iis praestationes debentur, vnde leges id fieri plerumque vetant, & quo facilius iterum partes ad totum reuertantur, ius retractus ex iure congrui (des Gespiltel. Gespälte a findendo) vbique fere introductum est, cuius ea est vis, vt, cum duorum fundorum, qui vnicam olim possessionis vnicam constituerunt (die einen Zins- und Lehn- Herrn, besonders eine Verrechts Nummer und ein Item haben) vnus vendatur, possit, qui alterum possidet, repulso emtore eum sibi vindicare, modo tantundem offerat, nec iuri retractus, facta sibi, vt oportet, denunciatione iam renuntiauerit, quo iure nos quoque vtimur. cf. A. FRITSCH *tractatio de iure congrui. Ienae 1737.* H. KENNEMANN *iurispr. R. G. Membro III, disp. XXIII, §. 50. sq.* Huic gemi-

geminum est, quod in Saxonia de non alienandis praediorum pertinentiis, concedendoque praedii principalis possessori iure protimiseos anno 1732. statutum est, quod tamen facta praediorum diuisione principali ad partem vnam ab alterius possessore iure congrui retrahendam non valere contendit C. HANACCIUS *de praediis principaliter diuisis iure congrui non retrahendis. Wittenb. 1736.*

***) Hoc, quod vbique consilii, apud nos, si eiusmodi finitiones valere quis voluerit, necessitatis est per Edictum d. d. 17. Nov. 1739. verb. und so bey Erbschaften, Versteigerungen oder andern Vorfällen eine Versteigerung oder Auktion nöthig zu seyn erachtet würde, dieselbe durch das Hegemahl und dessen geschwornen Feldmesser vorzunehmen zu lassen, oder zu gewarten, daß solche für null und nichtig erkannt werde.

****) v. c. Schwenters practische Geometrie, Wollimhaus von der Felder- und Land-Theilung. Langsdorf Erläuterungen über die Kästnerische Analysis endlicher Größen, 2te Forts. S. 397. f. f.

*****) Mosers deutsches answärtiges Staats-Recht V. II. C. I. S. 4. vnde hoc ipso, quo haec scribimus, anno cum Pr. Episcopus Basileensis cum rege Galliae de finibus inritam conuen-

conventionem penitus iam absolutam & conclusam Imperatori ac Imperio confirmandam demum obtulerit, rescriptum ei ab Imperatoria maiestate legitur, violatas esse ab ipso leges Imperii, quae exigant, ut conclusionem eiusmodi pactorum antecedit confirmatio Imperatoris ac Imperii, non subsequatur.

§. XXII.

Omnibus autem, vel plerisque certe iurgiis finalibus materia praecideretur, si publica auctoritate certi aliquando atque indubii fines constituerentur. Id fieri ut possit, singulorum primo tractuum accuratae essent instituendae partibus omnibus adhibitis, dimensiones, formaeque describendae eius magnitudinis, ut non iugera modo, sed & partes eorum possint accurate distingui, singulique in eas singulorum fundi ex vera, quae iam iis est, quantitate, tum viae omnes, actus & semitae, marginesque, accurate referenda. Tum computata horum tractuum superficie, & cum iugerum numero, quem continere ex descriptione debebant, collata dispiciendum, tantumne comprehendant agri, ut sufficiat omnibus. Deinde singulorum etiam fundis ad mensuram exactis, & cum eo, quem professi sunt, agri modo collatis quibus abundet, quibus etiam desit aliquid, videndum esset. Iam supplendus esset primum de exuperantia

rancia ista illorum, quibus nec praescriptionis, nec earum quas supra exposuimus alia obstarat exceptio, defectus, dein restituendi ex eadem, quarum forte memoria adhuc extaret, semitae, actusque, reliquum agri iis, apud quos inuentum esset, relinquendum. Hac nunc ratione satis definitae singulorum possessiones accurata essent finitione comprehendendae, lapidibusque positae terminandae, quorum capitibus incisae ad ductum perticae lineae rectorum finium accurate demonstrarent, nouaque forma ad nouam hanc finitionem exacta describenda, terminique in ea omnes, lineaeque finitimae distantiae ex vero expressis notandae. Ex his denique singulorum tractuum formis atque dimensionibus noua atque accurata totius territorii descriptio, perpetuo futura usui, esset conficienda, & in collegii arualis libros referenda, eique descriptioni noua quoque catastra forent accommodanda. Nec quenquam fore credimus, qui huius negotii in publicum utilissimi sumtus facile perhorrescat, cum certissimum sit, vix vnum fore ex agrorum possessoribus, cui non longe plaris motae de finibus controuersiae aut constiterint iam, aut constitutae sint, nisi haec aliquando medela perniciosae, quae nunc est, finium incertitudini adhibeatur.

§. XXIII.

Et de finibus quidem constituendis, conseruandisque satis nobis pro instituti ratione videmur dixisse. Superest,

E

vt

vt de obscuratis, confusisque pauca adiiciamus. Obscurati quidem vbi sunt fines, id solum datur negotiū, vt inuestigantur iterum & in clariori constituentur luce. Ea vero res adeo nonnullis ardua est visa, vt desperata via ordinaria ad insolitam & superstitiosam per virgulae mercurialis (Wünschelruthe) se conuerterent vsum, quem & incertum esse, vel potius irritum, & illicitum, fraudibusque insuper obnoxium hodie vix attinet dicere, vbi talibus fabellis vix alibi, nisi inter discipularum cathedras & anicularum hemicyclia fides adhibetur. Et esse eum improbatum a Collegio ICtorum Vitebergensi, cui calculum ipse adiicit, refert WERNHER in *diff. de finibus per virgulam Mercurialem non inuestigandis*. Viteb. 1734. & in *Vindicis dissertationis de f. p. v. m. n. i.* aduersus Putoneum ibidem eodem anno ab ipso propositis. Veniamus igitur ad veriores inquirendorum finium modos, missis spuris.

§. XXIII.

Eorum praecipuus est inspectio finium, eorumque qui supersunt terminorum, adhibitis & artis peritis, & iis quorum interest a iudice vel eius commissario instituenda, quae interdum etiam ad perpetuam rei memoriam decerni potest, vbi periculum est, ne termini iam fere obscurati penitus intereant. Vocant eam lapidum eleuationem, quoniam tolli lapides vel eleuari a mensuris in isto actu solent, vt & formarum integra, & num testes iis vel indices subiecti sint, appareat,

pareat, de qua ad fatietatem vsque agit **RVLAND I. c.** Finita
 ea, solet relationi iudicis vel commissarii adiungi mensorum
 iudicium, si quidem ita sit comparatum vt nihil eorum aut er-
 rorem aut malam fidem aperte arguat. Hic si lapides, aliae-
 ue terminorum notae occurrant, in quibus pars aduersa hanc
 qualitatem agnoscere recuset, fides iis porro concilianda, aliis
 argumentis in subsidium vocatis, quo pertinent testes vicini,
 praecipue seniores, tum & alii eiusdem regionis, de visu
 quid? quod in antiquis etiam de auditu deponentes, vel etiam
 scripturae & ichnographiae aut publica munitae fide v. c. ex
 tabulariis publicis desumptae*), aut ab vtraque parte agnitae,
 quae enumerationem terminorum contineant, quin & fama
 communis, notaque in vulgus eiusmodi termini significatio, &
 quae sunt eius generis alia, quibus, quantum sit tribuendum
 aut singulis, aut iunctis iudex arbitrabitur. Sin ii, qui repe-
 riuntur, lapides vel termini alii non sufficiunt ad determinan-
 dum lineae finitimae ductum, vt nonnullos intercidisse appa-
 reat, illud primum videndum, sintne forte capitibus eorum,
 qui adsunt, incisae lineae recturam finium, demonstrantes, vt
 sic ex duarum eiusmodi linearum, quousque opus est, con-
 tinuarum concursu indicetur locus, quem illud, quod non
 apparet, signum obtinuisse vero sit simile, vel vbi illud cura-
 tius rimando erui adhuc forte possit, quod tamen in vnico
 interdum, non item in pluribus procedit. Vbi inspectio so-
 la non sufficit, aliae praeterea probationum species adhiben-
 dae, saepe & leuiores: enarratio forte finium aut vicinorum,
 in libris censualibus aut terminalibus antiquis (*Lagerbücher,*
Sturksäuser) & reliquae, quarum iam ad fidem lapidibus con-

E 2

cili-

ciliandam mentionem fecimus, vt, quae singulis non constat fides, pluribus, iunctisque constet.

*) NIC. IANVA DE PASSERIEVS de scriptura priuata l. V. qu. I.

§. XXV.

Vbi confusi iam sunt fines, constat autem de eo, quoniam ante confusionem fuerint, facilis est eorum in statum pristinum restitutio, modo eius meminerimus, quod superiori loco disputatum est, ex solo agri modo, in catastris cuiquam adscripto, de illo non satis semper constare, sed ad ea quae ibi dicta sunt, aduertendum animum. Eorum si nullum obstat, is cui propter confusionem finium aliquid deest, consequetur id non a confine solum, sed & alio quocunque in eodem tractu, cui superest, quin & a pluribus pro ratione fundorum, quos possident, si pluribus superstit, licet soleat plerumque subsist, cum primum vnus est inuentus, cuius copia sufficiat defectui sarciendo. Illud tamen tenendum, nec vltra tractus vnus fines esse progrediendum, vnde, si, quod deest cuidam, intra eos non superstit, eo, quod reliquum sibi est, contentum oportebit esse possessorem; nec peti quidquam posse, nisi quod iusto agri modo deest, in reliquam enim alterius forte fundi exuperantiam nihil est alii iuris, quod possessionis haud vitiosae iuri praeualeat. Nec eo progrediendum illi, qui se laesum existimat, vt lite pendente ipse, quod sibi ablatum existimat, occupet, perdet enim

enim, & restituere cogetur, quod abstulit, si in iudicio vicerit, tantumdem vero de suo insuper amitter, si victus fuerit per l. 13. *π. quod met. causa*, l. 7. C. *unde vi*, & l. 4. C. *fin. reg.* quarum usum apud nos non exoleuisse maximi nominis iCti statuunt *). Est tamen apud nos usu receptum, ut ei, qui agri quid a vicino arando sibi decerptum senserit, impune sit, si confestim illud iterum occupet. **) Si de finibus, quinam ante confusionem fuerint, non satis expedita res est, loquum habent ea, quae de obscuratis finibus diximus, & ubi nihil ex utraque parte certi adferri potest, aut amicabili compositione lis terminanda, aut arbitrio iudicis, quod hic laxius est solito per l. 2. §. 1. *π. fin. reg.*, neutri tamen parti fraudi esse debet, ut in eius forte detrimentum noui constituentur fines. De sumtibus autem finium regundorum ita solet statui, ut, si confusus esse fines alterutrius dolo vel culpa lata appareat, teneatur is eos praestare integros, sin confusus quidem fuisse, sed neutrius dolo insignioriue culpa, vterque eos conferat ex aequo. Si vero alter quidem confinium terminos poni voluerit, factum autem alterius, propter quod ea limitum notatione opus fuerit, allegare omnino nullum possit, eum qui nihil, quo fines turbarentur, admiserit, in partem impensarum terminationis inuitum vocari nec iura praecipiant, nec obseruantia patitur ***)

*) STRVVII exercit. ad *π. XIII. §. 53.* & ad eam MVL-
LER not. 8. LEYSER sp. CXIII. coroll. 2. BRVN-
NEMANN ad l. 4. C. fin. reg. cf. LINK de iure fin. c.
III. th. XIII. OTTO de finibus c. III. §. 5. sq.; dubi-

tant tamen nonnulli de usu huius legis, cf. PEREZ ad l. 4.
C. f. I. & STRYK. in V. M. π . ad tit. fin. reg.

**) arg. l. 17. π . de vi & vi arm.

***) KREBS l. c. p. II. cl. VI. S. 4. §. 41.

§. XXVI.

Ad fines obscuratos, confusos restituendos pro dita
est actio finium regundorum, de qua cum satis dicatur in
omnibus π . compendijs commentariisque, dictumque sit ex
professo in dissertatione ZIEGLERIANA f. m. plura hic afferre,
crambenque bis coctam recoquere superfedemus, id modo
cum KREBSIO l. c. §. 2. notantes, licet ea iure Rom. non nisi
in praedijs rusticis locum habeat, vile tamen fin. reg. iudi-
cium, in vrbans quoque praedijs, rusticorum faciem haben-
tibus obtinere, per l. 4. §. 10. π . fin. reg., ob cessantem
tunc dispositionis contrariae rationem.

Ita vero finem hic imponimus commentationi nostrae,
cuius argumentum qui non pro ipsius dignitate tractatum ef-
se obiecerit, habebit contentem reum, sed festinationis ex-
cusatione culpam deprecantem, veniamque petentem; for-
tassis & plura aliquando & politiora de eo poterit a nobis
expectare.

X 231 0747

ULB Halle

007 469 942

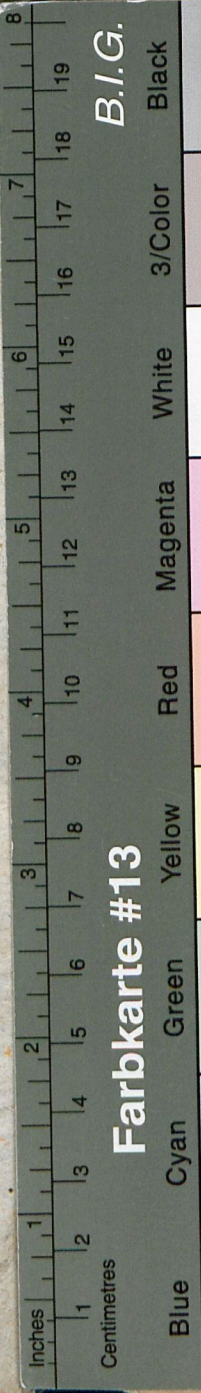
3

V018

B.I.G.

Farbkarte #13

LXX.
27

1781, 1
TIO INAVGVRALIS IVRIDICA
DE
VS REGVNDIS

QVAM
SVB AVSPICHS DIVINIS
TE ILLVSTRI ICTORVM ORDINE
ET PERANTIQA HIERANA
S IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CAPESSENDIS

END. IVN. ANNI CIOIOCCCLXXXI.
ORIS LOCOQVE CONSVETIS
PVBlice DEFENDET

FRID. CHRISTIAN. REINHARD
H. PROF. PVBL. ACAD. ELECT. SCIENT. VTILIVM
AERARIQVE ELECTORALIS CIVILIS,
QVOD ERFVRTI EST, CVRATOR.

ERFORDIAE
LITERIS NONNIANIS, AC, A TYP.

